

SA's Leading Past Year

Exam Paper Portal

You have Downloaded, yet Another Great Resource to assist you with your Studies 😊

Thank You for Supporting SA Exam Papers

Your Leading Past Year Exam Paper Resource Portal

Visit us @ www.saexampapers.co.za

Confidential

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE (FAL)

PAMPIRI YA BOBEDI (P2)

MOTSHEANONG/PHUPJANE 2024

MATSHWAO: 70

NAKO: Dihora tse 2½

Pampiri ena e na le maqephe a 21.

DITAELO LE TLHAHISOLESSEDING HO MOHLAHLOBUWA

Pampiri ena e fupere tlhahisoleseding e latelang:

1. Bala ditaelo tsena ka tlhoko pele o araba dipotso.
2. O SE KE wa latella ho bala pampiri yohle. Tadima karolo e hlahisang dikahare tsa pampiri leqepheng le latelang, mme o tshwaye dinomoro tsa dipotso tse thehilweng dibukeng tseo o ithutileng tsona. Ka mora moo o bale dipotso tseo, o nto kgetha tseo o lakatsang ho di araba.
3. Pampiri ena e arotswe dikarolo TSE NNE, e leng:

KAROLO YA A: Pale/Nobele/Novele	(35)
KAROLO YA B: Tshwantshiso/Terama	(35)
KAROLO YA C: Palekgutshwe	(35)
KAROLO YA D: Dithothokiso	(35)
4. Araba dipotso TSE PEDI feela, potso E LE NNGWE ho tswa dikarolong leha e le DIFE TSE PEDI.

KAROLO YA A: PALE/NOBELE/NOVELE
Araba potso ya pale/nobele/novele eo o ithutileng yona.

KAROLO YA B: TSHWANTSHISO/TERAMA
Araba potso ya tshwantshiso/terama eo o ithutileng yona.

KAROLO YA C: DIPALEKGUTSHWE
Araba dipotso tsa dipalekgutshwe ka BOBEDI.

KAROLO YA D: DITHOTHOKISO
Araba dipotso tsa dithothokiso ka BOBEDI.
5. Sebedisa lenanennetefatso bakeng sa tataiso.
6. Latela ditaelo tse qalong ya karolo e nngwe le e nngwe ka tlhoko.
7. Nomora dikarabo tsa hao jwalo ka ha dipotso di nomorilwe pampiring ya dipotso.
8. Qala karolo KA NNGWE leqepheng LE LETJHA.
9. O eletswa ho sebedisa nako kamoo ho sisintsweng: Sebedisa metsotso e 75 ho ngola karolo ka nngwe.
10. Ngola ka mongolo o makgethe o balehang.

LEQEPHE LA DIKAHARE:

Leqephe lena le tla o thusa ho kgetha dipotso tseo o lakatsang ho di araba, ntle le hore o bale pampiri kaofela.

KAROLO YA A: PALE/NOBELE/NOVELE		
Araba potso ya pale/nobele/novele eo o ithutileng yona.		
NOMORO YA POTSO	MATSHWAO	LEQEPHE
1. <i>Mahlale a kopane Lekwa</i>	35	5
2. <i>Bosweu ba Lehlwa</i>	35	8
3. <i>Sehlekehleke sa Deidro</i>	35	11
KAROLO YA B: TSHWANTSHISO/TERAMA		
Araba potso ya tshwantshiso/terama eo o ithutileng yona.		
4. <i>Sefi</i>	35	13
KAROLO YA C: DIPALEKGUTSHWE		
Araba dipotso ka BOBEDI tsa dipalekgutshwe.		
5.1 <i>'Koloi'</i>	18	16
MMOHO LE		
5.2 <i>'Ha a llelwe'</i>	17	17
KAROLO YA D: DITHOTHOKISO		
Araba dipotso ka BOBEDI tsa thothokiso.		
6.1 <i>'Dintle'</i>	18	19
MMOHO LE		
6.2 <i>'Rakgadi o kae?'</i>	17	20

LENANENNETEFATSO:

Sebedisa lenanennetefatso lena ho nnetefatsa hore na e fela o arabile dipotso tse hlokehang.

KAROLO YA	NOMORO TSA DIPOTSO	PALO YA DIPOTSO TSE LOKELANG HO ARAJWA	TSHWAYA (✓)
A: PALE/NOBELE/NOVELE Dipotso tse kgutshwane	1–3	1	
B: TSHWANTSHISO/TERAMA Dipotso tse kgutshwane	4	1	
C: PALEKGUTSHWE Dipotso tse kgutshwane	5.1–5.2	1	
D: DITHOTHOKISO Dipotso tse kgutshwane	6.1–6.2	1	

ELA TLHOKO: Etsa bonnete ba hore o arabile dipotso tse karolong TSE PEDI feela.

2024

KAROLO YA A: PALE/NOBELE/NOVELE**POTSO YA 1: MAHLALE A KOPANE LEKWA – DN Katsie**

Kgetha mme o arabe potso E LE NNGWE e itshetlehleng bukeng eo o ithutileng yona selemong sena.

Bala qotso ena ka tlhoko, o nto araba dipotso tse thehilweng paleng yohle.

TEMA YA A

Hoba nomoro e fumanehe, mme a lefe, a theoha a kena ka jareteng. Moshanyana ya ka bang dilemo di leshome ke enwa o ntse a bapala lebaleng mona. 'Dumela ngwanaka,' ke yena eo. 'Na ke hona moee ha ntate Sekgukguni?' 'E, ntate ke hona teng, feela ntate ha a yo, o itse o sa ya ha mme Mmasekala ka seterateng sane, mme yena o mosebetsing toropong kwana,' ho realo ngwana. 5

'Na ntatao ha a fihla maobane moee, o ne a sa tshwara mokotlana ...?' ke Mananyetsa eo. 'Ha ke tsebe ntate, ha ke tswa bapala ke fumane a se a le teng,' ho realo moshanyana. Mananyetsa a nna a botsa moshanyana dipotsonyana tse ngata ka bohlale. Qetellong a bona hore o kgatha thite, ha ho letho leo ngwana enwa a ka mo thusang ka lona. A nyahama pelo ho qeta ha moshanyana a bolela hore ntlo e notletswe. 10

Mananyetsa ha a ntse a isa mahlo kwana le kwana, a bona sebakana le ntlo, hona ka jareteng ka mona ho le lebokosehadi la letonanahadi la patsi, haufi le lona ho le mabokose a mang a manyenyane. A botsa moshanyana hore na ho na le eng ka lebokoseng leo le lehlo, eo a latola a re tjhe, ha a tsebe. Mananyetsa a suthisa sekwahelo sa lebokose, mme a fumana hore ho subetswe dikatana tsa malapi a kgale. 15

- 1.1 Mantswe a latelang a moshanyana a bontsha ho se tshwane hofe dipakeng tsa dibaka tseo baphetwa ba sehlooho ba neng ba phela ho tsona?

Hoba nomoro e fumanehe, mme a lefe, a theoha a kena ka jareteng. (2)

- 1.2 Bolela hore nomoro eo qotsong ho thweng e ile ya fumaneha, Mananyetsa o ile a e fumana jwang. (1)

- 1.3 Nehelana ka tshwano E LE NNGWE e teng semelong sa Mananyetsa le Sekgukguni. (1)

- 1.4 Ke ketso efe ya Mananyetsa qotsong e thusitseng ka ho lebisa diketsahalo tsa pale ee phethelong? (2)

- 1.5 Mongodi o sebedisitse lewa la puisano qotsong ena, a ko qolle polelo E LE NNGWE e tiisang sena. (1)

- 1.6 Ke mantswe afe A MABEDI ao mongodi a re bopetseng karaburetso ka ona ha a hlalosa boholo ba lebokoso leo mananyetsa a le fumaneng ha Sekgukguni? (2)
- 1.7 Ho hlokahala ha morena Ramoroko ho thusitse jwang nthetsopeleng ya pale ee? (2)
- 1.8 Polelo e latelang e dumellana le lebitso lefe ditabeng tsa qotso?
Bitsolebe ke seromo. (2)
- 1.9 Na ketsahalo ya hore Mananyetsa o ile a kgona ho utswa mokotlana wa tjehelete ka lengopeng Sekgukguni a ile le sephume sa boroko e a kgolweha? Nehelana ka lebaka la karabo ya hao. (2)
- 1.10 Sekaseka ho nyallana ha lebitso la pale ena le diketsahalo tsa yona. (3)

MMOHO LE

Bala qotso ena ka tlhoko, o nto araba dipotso tse thehilweng paleng yohle.

TEMA YA B

Ka morao ho ditshiunyana di se kae hoba Sekgukguni a qete ho betla le ho kgabisa thipa ena e entsweng ka sefate, mme a ikgodise hore o entse tsona, a e phuthela hantle, a robala.

Pelo e le tshweu bosiung boo. A nna a bua ka pelong a re: 'Hosasane ke tla tsohella tseleng e sa le mesong. Ke tla raka mafube, ke batla hore le ntjhabele hole. Ha e le mosadi enwa yena ke tla mmolella feela ho re ke sa ilo batla mosebetsi, etswe o se a tenehile ke ho dula ha ka mona hae. A ke ke a mpotsa ntho tse ngata ke hona.'

Efela letsatsi ha le re kgwapho! Sekgukguni o ne a se a haotse thota, etswe o ne a tsamaya ka maoto, lebaka e le hore ebang ho a etsahala ka lehlohonolo la moteaphala, a hle a rekise thipa ena ya hae pele a finyella moo a habileng teng, Foreisetata! O ile jwalo he, tsatsi la mo dikella kaekae ka nqa tsa boVereeniging a sa fumane bareki ba thipa ya hae. A bona mofero haufi le tsela, a botha, ba ba ba itshella ho se lebote. A tsoha moshemane e motona a itlhotlhora diphoka, a bona metsi a iphotla sefahleho. Hoba di tlwaele makgulo, a nkuwa ke ntho. A tloseletsa, a kena tseleng ho leba moo ho tsebang yena a le mong to!

- 1.11 Qolla polelo e totobatsang lenyatso qotsong ena. (1)
- 1.12 Ke lewa lefe la bongodi le sebedisitsweng polelong e latelang?
'Hosasane ke tla tsohella tseleng e sa le mesong. Ke tla raka mafube, ke batla hore le ntjhabele hole.' (1)
- 1.13 Hlalosa hore Sekgukguni o ile a kgona jwang ho qhekanyetsa Mananyetsa mokotla wa tjehelete lekgetlo la pele. (2)

- 1.14 Ke karaburetso ya mofuta ofe e totobalang seratswaneng sa ho qetela sa tema ee? Nehelana ka lebaka la karabo ya hao. (2)
- 1.15 Dumellana le polelo e latelang, o be o nehelane ka lebaka la karabo ya hao. Tjhelete ke sesosa sa kgohlano paleng ena. (2)
- 1.16 Ketsahalo e qotsong ya hore Sekgukguni a robale hara thota, e re rutang? (2)
- 1.17 Dumellana le polelo e latelang ka ho nehelana ka lebaka. Ketsahalo eo ho yona baphetwa bana ba arolelanang tjhelete ho yona, e re totobaletsa sehlohlolo paleng ena. (2)
- 1.18 Leeto la Sekgukguni la mohla a neng a kgutlela ha hae, le ile la fapana jwang le le qotsong? (2)
- 1.19 Sekaseka sepheo sa mongodi ka ho diehisa kopano ya ho qetela ya Mananyetsa le Sekgukguni paleng ena. (3)

[35]

POTSO YA 2: BOSWEU BA LEHLWA – Sello Moroe

Bala qotso ena ka tlhoko, o nto araba dipotso tse thehilweng paleng yohle.

TEMA YA C

Re ile ra bala hlopha sa leshome phaposing e le nngwe. Ho bolelang hore re ne re bonana kgafetsa jwale. Empa ho makatsang ke hore re sa tenane hohang, ho e na le hoo, ho ile ha re thusa ho bona mathata a e mong hantle le ho qoqa kapa ho thusana ka nako tse ding ha mosuwe a ne a le siyo. Kahoo e ne e le mpho ya rona eo.

Ke ile ka sulafallwa ke sekolo le bophelo ha moshemane e mong ya neng a bala hona 5
phaposing ya rona a qala a rata Lerato. Moshemane enwa o ne a rata Lerato haholo.
Ka mo kgalema ka makgetlo hore a kgaohane le yena, ho fihlela re be re tshwarana ka
matsoho. Ke ile ka mo shapa bohlaswa eka o ne a sa lwane. Ra iswa ho
mosuwehlooho moo re ileng ra e nyathela ra ba ra kgalengwa ka matla.

Empa leha ho le jwalo a se ke a kgaotsa, empa yaka ntho di a fetella, hoba jwale o ne 10
a se a kgona ho hohela Lerato, mme ka nako e nngwe ba qoqe ha monate, Lerato a
sa nnatse hohang ebe eka o a mpakisa.

Ka tsatsi le leng ka ba bona ba tsamaya mmoho e le Moqebelo, ho bonahala hore
moshemane enwa o nkile Lerato matleng a hae.

- 2.1 Bolela mofuta wa kgohlano o hlahang qotsong ena. (1)
- 2.2 Sesosa sa kgohlano eo o e boletseng ho 2.1 ke sefe? (1)
- 2.3 Qolla mantswe qotsong a re totoballetsang hore moshemane eo Hlomi a
buang ka yena o leqophe. (2)
- 2.4 Polelo e latelang e totobatsa mehla efe ya diketsahalo? Nehelana ka lebaka
la karabo ya hao.
Ra iswa ho mosuwehlooho moo re ileng ra e nyathela ra ba ra kgalengwa ka
matla. (2)
- 2.5 Hlalosa kamoo ho kena phaposing e le nngwe ha Hlomi le Lerato ho bileng le
seabo kateng tharahanong ya buka. (2)
- 2.6 Polelo e latelang e puong ya Hlomi, e o thusa jwang ho utlwisisa matla a hae
hodima Firi?
Ka mo kgalema ka makgetlo hore a kgaohane le yena. (2)
- 2.7 Diketsahalo tsa qotso ee, di re lebisa mothinyeng ofe o sa lebellwang?
Nehelana ka lebaka la karabo ya hao. (2)

- 2.8 Ditaba tsa qotso ee di etsa hore o ikutlwe jwang? Tshehetsa karabo ya hao ka lebaka. (2)
- 2.9 Sekaseka karaburetso e totobalang ntweng ya Hlomi le moshemane eo ho buuwang ka yena qotsong. (3)

MMOHO LE

Bala qotso ena ka tlhoko, o nto araba dipotso tse thehilweng paleng yohle.

TEMA YA D

E ile ya tsoha e le Labone ha ke eya fonofonong ya mmuso ho ya letsetsa Lerato hoba ke phoke tee. E ile ya tshwarwa ke yena ka sebele, a buela tlase ho bonahala hore maru a thibile. O ne a thabetse ha ke ile ka mo letsetsa hoba e ne e se tlwaelo ya ka ho etsa jwalo, hape ke ne ke qala. A ntjwetsa kamoo ba lokisitseng tsohle kateng, mme ba ntebelletse haholo. Kaha a ne a sa phutholoha, ka kopa tshwarelo ka ho sa tshepahala ha ka kapele yaba ke a mo sadisa. 5

Ha ke etswa fonofonong, ka bona Dineo a etswa ka lebenkeleng hoba e ne e le haufi le lona, yaba ke ya ho yena. Ke ile ka elellwa kamoo a neng a se a mphetohetse kateng. Ka lakatsa ho tseba hore o ne a ipolelletse eng. O ne a sa ntjhebe ka mahlong ha a bua; a bua hanyenyane feela ebe o a thola, kapa a arabe seo ke neng ke mmotsa sona feela. Re ne re tsamaya butle hoo ke ileng ka fellwa ke puo. Ka mo jwetsa kamoo ke potlakileng kateng, mme ke batla ho phakisetsa hae kapele, a dumela ka pele yaba ke ile. Ke ile ka makala ha ke tshwenngwa ke hoo; ka ipotsa dipotso tse sehlopha. 10

- 2.10 Nehelana ka lebaka le neng le se le etsa hore ebe Dineo o se a fetohetse Hlomi. (1)
- 2.11 Bontsha tshwano e neng e le teng mahareng a Hepu le Lerato. (2)
- 2.12 Hlalosa seo Hlomi a neng a se bolela puong ya hae e latelang:
- 'E ile ya tshwarwa ke yena ka sebele, a buela tlase ho bonahala hore maru a thibile.' (2)
- 2.13 Bolela hore polelo e latelang ke Nnete kapa Mafosi o be o nehalane ka lebaka la karabo ya hao.
- Batswadi ba Lerato ba ne ba tseba ka dikamano tsa lerato tsa bana ba bona. (2)
- 2.14 Ke baphetwa bafe ba babedi ba neng ba tsekisa Hlomi Lerato? (2)
- 2.15 Polelo e latelang ya Basotho e dumellana jwang le boitshwaro ba Tshiu paleng ee?
- Ho robala ke ho fetoha. (2)

- 2.16 Boitshwaro ba batswadi ba Lerato ba ho dumella Hlomi ho kena ha bona a tjhaketse kgarebe ya hae, bo thulana jwang le ditlwaelo tsa Basotho? (2)
- 2.17 Maele aa, 'lefu la motho e mong ke bohobe ba e mong' a dumellana le ketsahalo efe sengolweng see? Tshehetsa karabo ya hao ka lebaka. (2)
- 2.18 Na ha o ne o le motswadi wa Lerato o ka be o ile wa ananela lenyalo la Hlomi le Dineo ka mora lefu la Lerato? (3)
- [35]**

POTSO YA 3: SEHLEKEHLEKE SA DEIDRO – VT Masima

Bala qotso ena ka tlhoko, o nto araba dipotso tse tla e latela tse thehilweng paleng yohle.

TEMA YA E

Ka wona motsotso oo, Sister Ruth a lokolla kulo e le nngwe eo a neng a e lebisitse ho Chikano, empa eo ka lehlohonolo e ileng ya mo fosa ka dimilemitara di se kae. Chikano a elellwa hore Sister Ruth o ikemiseditse ho mmolaya e le hore a tle a se ke a ntsha makunutu ao a seng a tseba ka ona, mme he o ne a ikemiseditse ho tela bophelo ba hae ho ena le hore a balehe a sa ka a bolaya yena Chikano. Eitse ha Chikano a re Sister Ruth o tla thunya hape, a makala ha a bona sethunya sa Sister Ruth se etswa matsohong a hae, athe se betsitswe ke tholwana e tswang sethunyeng sa moeti ya emeng monyako. Ha sethunya sa Sister Ruth se se se wele, moeti enwa wa mosadi a ipetsetsa ka tlong, mme a futuhela Sister Ruth ya neng a ntse a holoba fatshe ka sepheo sa ho nanabela sethunya sa hae se weleng. 5 10

Ao! Ya kupa jwale. Ditauhadi tsa pitikisana; tsa tebelana ka ditebele le ka maoto, mese ya fereferella bosawana ba bile ba ntse ba lomanakaka. Kgabareng Sister Ruth a fumana monyetla wa ho lokolla setebele se matla se ileng sa kobesa ntshunyekgare ena ya mosadi hampempe, a ba a namalla hanyenyane.

- 3.1 Bolela lebitso la mopholosi wa Chikano diatleng tsa Sister Ruth qotsong ena. (1)
- 3.2 Diketsahalo tse qotsong di etsahalla motseng ofe? (1)
- 3.3 Ke lebaka lefe le neng le entse hore Chikano a tle mona moo a batlileng a bolawa teng? (2)
- 3.4 Chikano o mo tsebella hokae mopholosi wa hae eo o mmoletseng ho 3.1? (2)
- 3.5 Totobatsa ho se tshwane ho teng dipakeng tsa semelo sa Ramaqiti le Sister Ruth, o itshetlehile ka diketsahalo tse hlahang sengolweng sena. (2)
- 3.6 Mothinya o sa lebellwang o hlaha jwang qotsong ee? (2)
- 3.7 Bolela hore polelo e latelang ke Nnete kapa Mafosi, o nto tiisa karabo ya hao ka lebaka. (2)
- Paliya ke molwantshi paleng ena. (2)
- 3.8 Karaburetso e sebedisitsweng qotsong ee, e o thusa jwang ho utlwisisa se etsahalang ho yona? (2)
- 3.9 Kgetha karabo e nepahetseng ka masakaneng ho tlatselletsa polelo e latelang. Ngola polelo ka botlalo. (1)
- Chikano o ile a eletswa ke (Monnafela, Sam Zamiya, Ramaqiti) hore a itlhokomele ho na le batho ba mo setseng morao. (1)
- 3.10 Tshohla ho kgolweha ha ketsahalo eo ho yona Chikano a ileng a fihla kamoreng ya hae hoteleng, mme a fumana dikweta/dikebekwa di ituletse ka moo di mo emetse. (3)

MMOHO LE

Boela o bale qotso e latelang ka tlhoko, o nto araba dipotso tse tla e latela.

TEMA YA F

'Mobishopo ke motho eo ke mo tsebang haholo. Nako e a ntshiya jwale, Chikano. Ke tla tshwanela ho tsamaya.'

'Se tshwenyehe hle, Katie. Ke tla ya o beha mane hoteleng. Wa ngongoreha tjee empa o ntse o tseba hore le nna ke ntse ke eya hona teng. O a tseba ke ne ke tshohe hampe ha ke ne ke bona Mobishopo a tshwarwa ke lefu la pelo. E se e ka ka Morena a ka mo phedisa hle.' Chikano jwale a fetoha mohalaledi hanghang a ba a bonahala e se e ka motho ya tla tloha a etsa thapelo e matla ya maikutlo. 5

'Le nna ke rapella hore a mpe a phele. Ha o bona re ka rapellwa ke mang kwaa Sehlekehleke sa Tumelo?', ke Katriena eo a ntse a tsilatsila ho bonahala hore o batla ho tsamaya. 10

'Sehlekehleke sa Tumelo? Ke sehlekehleke sefe jwale seo, Katie? Hleka jwale o tla bua dintho tseo ke sa di tsebeng?'

'Atjhe, ho hloka tsebo hona ha hao ho tla ntshenyetsa nako, Chikano. O motho wa hokae ya sa tsebeng Sehlekehleke sa Tumelo?'

'Ke moo he ke se ke sa tsebe,' ho araba Chikano, a ntse a habola hanyane se ka kgalaseng ya hae. 15

'Mamela he ke o jwetse. Rona ba Ilizwi Mission Church re etela Sehlekehleke sa Tumelo habedi ka selemo.'

- 3.11 Hantlente lebitso la nnete la Mobishopo Biala ke mang? Hobane a sa bitswe ka lona? (2)
- 3.12 Fana ka tshwano e teng dipakeng tsa Katriena le Amanda. (2)
- 3.13 Diketsahalo tse qotsong ee di tiisa jwang hore Chikano ke lefokisi le hlwahlwa? (2)
- 3.14 Hlalosa phoqo e ikutlwahatsang polelong e latelang:
'E se eka morena a ka mo phedisa.' (2)
- 3.15 Ditaba tsa qotso ee di dumellana jwang le maele a reng 'ho se tsebe ke lebote.' (2)
- 3.16 Kgohlano e ileng ya qhoma ka mora puisano e qotsong, e bile ya mofuta ofe? Nehelana ka lebaka la karabo ya hao. (2)
- 3.17 Ke thuto efe eo re ithutileng yona phethelong ya pale ee? (2)
- 3.18 Sekaseka kamoo diketsahalo tse qotsong di lebisitseng sehlohlolong kateng. (3)
- [35]**

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 35

KAROLO YA B: TSHWANTSHISO/TERAMA**POTSO YA 4: SEFI – DJ Nkutha**

Bala qotso e latelang ka tlhoko, o nto araba dipotso tse thehilweng tshwantshisong yohle.

TEMA YA G

MMANKEPE:	Basadi, ebe ke mehlolo ya eng ee e ntlahelang? Ha ke kgolwe ka nnete. Nke ke ka hlola ke e kgotswe taba ena. O ne a qetile ditaba Mosotho wa kgale ha a ne a itse ho robala ke ho fetoha. Kapa ebe ke yona tswelopele na basadi? Tjhe, ha ke kgolwe. Ebe ho uwa kae ke moeka ha a iphile metsi mesong tjee? Ka nnete o mmakaditse Nkepe. Ke tseba e le ngwana ya lekgonatha ka matsohong a hae, empa kajeno o besitse mollo. Re tla ke re utlwe tsa hae kajeno tjena. E mpe ebe tse hlapohetsweng e seng ho nna re tshwarwa poho ke bana mona letsatsi le tjabile e le la leteterre. Butle ke behe metsi hore Raboditse ha a tsoha a tsebe ho hatlela. <i>(Ho kena Nkepe)</i>	5
NKEPE:	Hao mme, wa bua o inotshi ebe bothata ke bofe? Ha e ba o nahana ka nna o theole letswalo hobane tsohle di motjheng. Di madulong ditaba ke a o hlapanyetsa. Sehlophanyana seo sa leshome ke se rathantse ha bohloko feela. Ke utlwile ka lesiba ho thella bolatjha hore ke se bontshitse tosa le madinyane a yona.	10
MMANKEPE:	Tloha mona. O tla utlwa motho wa lona a ikeme ka leshome le se na motso a bala ditsuonyana kgoho e so qhotse, ere ha di hlahella pepeneneng motho wa lona a be a rabaka sa kgoho e batla ho behela.	15

- 4.1 Kgetha karabo e nepahetseng ka masakaneng, o be o nehelane ka lebaka la karabo ya hao.
- Batho ba hlahang qotsong ba tsejwa e le (bapheti, dibapadi, baphetwa). (2)
- 4.2 Tshebediso ya lebotsi mantsweng ana a Mmankepe e re senolela eng? Nehelana ka lebaka la karabo ya hao.
- Basadi, ebe ke mehlolo ya eng ee e ntlahelang? (2)
- 4.3 Mmankepe o bolela eng ka mantswe a latelang?
- Ebe ho uwa kae ke moeka ha a iphile metsi mesong tjee? (2)
- 4.4 Ntle le tumelo ya lelapa la Motaung, ke dintho dife TSE PEDI tseo lelapa la Raboditse le neng le sa di thabele ha Motaung? (2)
- 4.5 Na ditshepiso tsa Nkepe ho mmae di ile tsa phethahala tsatsing leo? Nehelana ka lebaka la karabo ya hao. (2)

- 4.6 Na maemo a phedisano a neng a rena ka lapeng la Raboditse a ne a amohelehile? (2)
- 4.7 Sesosa sa kgohlano dipakeng tsa Mmatisetso le Mmankepe e ne e le sefe? (2)
- 4.8 Tomatso e hlaha/iponahatsa jwang mantsweng a latelang a Nkepe?
Sehlophanyana seo sa leshome ke se rathantse ha bohloko feela. (2)
- 4.9 Dumellana le polelo e latelang ka ho fana ka mehlala E MMEDI e tswang qotsong.
Mongodi setaeleng sa hae o sebedisitse dikapolelo haholo qotsong. (2)
- 4.10 Tshohla kamoo tshebediso ya puonotshi ya Mmankepe qotsong e thusang kateng ho re senolela semelo sa Nkepe. (3)

MMOHO LE

Boela o bale qotso e latelang ka tlhoko, o nto araba dipotso tse thehilweng tshwantshisong yohle.

TEMA YA H

MOTAUNG:	Ha e lale bo mofumahadi. E kgotjwa e le maoto a mane. Ke ne ke sa bone seo ke se etsang. Le wena o tseba hantle hore jwala bo fofatsa motho.	
MMATISETSO:	Ha o tsebile o bo nwellla eng? Bongata bo iphumane bo robaletse ruri ke bona, bongata bo phaphame kokelong ke leteng, ka hona ke kopa o bo tlohele. Bo senyeleditse ba bangata mesebetsi, le wena ebang o sa bo lese o tla iphumana o le lehlatsipa. Manganga a tla ja monga ona. Ha se tharollo ya mathata jwalo kaha ba bo boledisa. Bo hwehla qabang di le hole. Kgathatso o hlokomele setswalle sa lengole, tlohela ho mema kgathatso, o be o rarolla mathata ka jwala. Bongata bo shwele, bongata bo qhwadile, bongata ke mehau ka baka la jwala feela. Ha ke batle ho mmona Ramanyetse eo ya sa hlapeng ha ka mona.	5 10
MOTAUNG:	Ke swabile nko ho feta molomo ka seo. Tseo o di buileng ke a di utlwa, ebile ke nnete, nnete e hlokanang motswako wa leshano. Mmatisetso o buile nnete ya mmakoma, le hoja wa thola. Ke maswabi ka tseo ke di entseng. Hei, ke mesebetsi ya makgasemane.	15
MMATISETSO:	Lona ba bo kgaphunyang le bo sebedisa mererong e mebe ya lona mme le bo kwenya ho tlola moedi. Le bo nwellla ho itiisa dipelo ha le phethahatsa merero eo. Wena ntate ha o hlokomele sera sa hao.	20

- 4.11 Bolela ditlamorao TSE PEDI tse bosula tse neng di bakilwe ke botawa boo Mmatiiisetso a bo kgalemellang mohatsae. (2)
- 4.12 Ho se tshwane ke hofe dipakeng tsa sehalo sa Mmatiiisetso le Motaung qotsong? (2)
- 4.13 Mantswe ana a Motaung qotsong 'Ke swabille nko ho feta molomo' a hanana le mothinya ofe o sa lebellwang ketsahalang eo ho yona a kopanang le Nkepe le Tiisetso ba ntse ba qoqa? (2)
- 4.14 Mongodi o sebebedisitse karaburetso ya mofuta ofe mantsweng a latelang a Mmatiiisetso?
- Ha ke batle ho mmona Ramanyetse eo ya sa hlapeng ha ka mona. (1)
- 4.15 Hlalosa tjebelopele e hlahang qotsong? (2)
- 4.16 Sepheo sa Raboditse e ne e le sefe ha a ne a ruta Motaung hore Mosadi o tshwarwa jwang? (2)
- 4.17 Sekaseka kamoo diketsahalo tsa terama ena di totobatsang Motaung e le sebakadi se tshitja kateng tshwantshisong ena. (3)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 35

KAROLO YA C: DIPALEKGUTSHWE

Karolong ena, dipotso di thehilwe hodima dipalekgutswe tse latelang:

- 'Koloji' – NA Mpembe
- 'Ha a llelwe' – ME Makhapa

POTSO YA 5

Bala diqotso tse latelang ho tswa ho dipalekgutswe TSE PEDI ebe o araba dipotso tse thehilweng ho tswa ho palekgutswe ka nngwe. Palo ya matshwao a abetsweng potso ka nngwe e sebediswe e le tataiso ya bolelele ba karabo

ELA HLOKO: Araba dipotso tse botsitsweng diqotsong tse pedi khr. POTSO 5.1 LE POTSO 5.2

TEMA YA I**5.1 'KOLOI' – NA Mpembe**

Lejweleputswa koloji ya mo fetola. A tjheswa ke lehae, a dula a nyolosa a theosa ka koloji jwalo ka semokolara. Hae a fihla ka kgitla bosiu ka mphiphi a le bohale ba tau, ka hanong a nkg a rabalaotshwasa. Mosadi a bua a ba a tela etswe le baMatela ke batho. Monna a tshetshetha ka koloji, a etsa diaba le dikakata tsa lefatshe. A robala malopolopo; bana ba hae ba hlollwa. Ba botsa mmabona ka le leng letsatsi: 'Mme, ntate o se a dula kae?' ke bana bao, ba botsang. 5

Mmabona a sekisa meokgo, a re: 'Ntata lona o jewa ke kgodumodumo, serinya bana ba batho mofela, phetjhaphetjhane, selailai, tshepe ya kwana mafatsheng.' Meloding 05885216 kena! Meloding 05885216 kena! Mosuwehlooho wa Meloding a nanabela sebuelahole sa fonofono, a se bea tsebeng, a hla a utlwa o bua le mang. 'Koloji ke ena e mpha kgathatso, mosuwehlooho. O tla ntshwarela ha ke se ke sa o dumedise' ke Lejweleputswa eo ya buang. 10

'O letsa o le hokae?' Ke Mosuwehlooho Sefi eo. 'Ke e butse bonete, e a bela ebile e hana ka mariki. Jwale ke se ke bile ke tenne oborolo, ke sa ntsane ke e nyakurisisa. Ke tla tla sekolong moo ho tlo ruta bana ha eba e tla loka.' 'Ke o botsitse o letsa o le hokae?' Lejweleputswa a bea sebuelahole fatshe karabo e haneletse. 15

5.1.1 Ke lebaka lefe le neng le etsa hore mosuwehlooho Sefi a utlwe a rata Lejweleputswa haholo? (1)

5.1.2 Ke tlhoko efe ya Lejweleputswa e neng e dula e mo ngongorehisa? Nehelana ke lebaka la karabo ya hao. (2)

5.1.3 Bolela dintho TSE PEDI tseo koloji e ileng ya di fetola bothong ba Lejweleputswa le ba Hlomi. (2)

- 5.1.4 Bapisa boitshwaro ba Lejweleputswa nakong eo a neng a se na koloi leha a se a na le yona. (2)
- 5.1.5 Ketsahalo eo ho yona Lejweleputswa a ileng a emiswa ke leebakgorwana, kgarebe e ntle, e re totoballetsa semelo sefe sa hae? (2)
- 5.1.6 Ke kgohlano ya mofuta ofe e totobalang palekgutshweng ee? Nehelana ka lebaka la karabo ya hao. (2)
- 5.1.7 Papiso e polelong e latelang e o thusa jwang ho utlwisisa seo mongodi a se bolelang?
- Hae a fihla ka kgitla bosiu ka mphiphi a le bohale ba tau. (2)
- 5.1.8 Ke ketsahalo efe palekgutsweng ena e re tjebelang pele? (2)
- 5.1.9 Na mongodi o sebedisitse setaele se bonolo se etsang hore mmadi a utlwisise hantle seo a buang ka sona qotsong ee? Nehelana ka lebaka la karabo ya hao. (3)

MMOHO LE**5.2 'HA A LLELWE' – ME Makhapa**

Bala qotso e latelang ka tlhoko, o nto araba dipotso tse thehilweng palekgutshweng yohle.

TEMA YA J

Kwana Matshelahabedi, Maphesha a bulela seyalemoya e sa le hoseng. Tsa fihla di phela ho yena taba tseo a di lebelletseng. A imakatsa, a ba a phakisa ho bolella mosadi le ba bohlang ka tse mpe tse ba hlahetseng. Mosadi a kgathatseha, a hopola hore monna o tla tatela ho kgutlela hae. A makala ha monna a bolela hore ba tla nne ba kgutle ka letsatsi leo ba dumellaneng ka lona. Koranta ya rekwa letsatsi le letsatsi ke Maphesha, ho utlwa ditaba tsa Matsetseng. Letswalo le ne le mo kgabela, empa a kgothala ha a utlwa hore Honye ha a yo ho ba tshwerweng. Batho ba Honye bona ba ya ntlwanatshwana kaofela. Honye o ne a phela ka letswalo, a hopola hore ba ka tloha ba etsa monnatjhwapedi. 5 10

Letsatsi la ho kgutlela hae la Maphesha ha le fihla, ba itokisa ba kena koloing ba boela Matsetseng. Letswalo la mo hlokisa sebaka sa ho kganna koloi ya hae hantle tseleng. Mosadi o ne a mo kgotsa nako le nako, koloi e batla e kgeloha tsela. Kaekae, a hloleha ho e laola, mme ya ba lahla fatshe.

Maphesha a lahlehelwa ke maoto ka bobedi kotsing eo. Mosadi a lemala feela. Ba kena sepetelele ba le babedi, empa mosadi a siya monna moo. Ka mora matsatsi a mabedi Maphesha le yena a lokoloha sepetelele ha thwe o tla qetellwa ke tleliniki. 15

- 5.2.1 Hlalosa seo Honye a se bolelang ha a re:
... a hopola hore ba ka tloha ba etsa monnatjhwapedi. (2)
- 5.2.2 Mongodi o sebedisitse mawa afe A MABEDI ho senola semelo sa baphetwa palekgutshweng ee? (2)
- 5.2.3 Maele a latelang a nnetefala jwang palekgutshweng ee?
Bitsolebe ke seromo. (2)
- 5.2.4 Mongodi o bolela eng ka polelo e latelang?
Tsa fihla di phela ho yena taba tseo a di lebelletseng. (2)
- 5.2.5 Nehelana ka dintho TSE PEDI tse teng qotsong, tse lokelang ho hlaha tlhekelong ya pale. (2)
- 5.2.6 Dumellana le polelo e latelang ka ho fana ka lebaka.
Diketsahalo tse qotsong di bontsha tharahano palekgutshweng ena. (2)
- 5.2.7 Hlalosa kamoo ketsahalo ya ho lokollwa ha Maphesha sepetlele e sa kgolweheng kateng. (2)
- 5.2.8 Sekaseka lewa la tlholo dingolweng palekgutshweng ena. (3)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 35

KAROLO YA D: DITHOTHOKISO

Karolong ena, dipotso di thehilwe hodima dithothokiso tse latelang:

- 'Dintle' – RN Phume
- 'Rakgadi o kae?' – J Rathebe

ELA TLHOKO: Araba dipotso tse botsitsweng dithothokisong TSE PEDI, khr.
POTSO 6.1 LE POTSO 6.2.

POTSO YA 6

6.1 Bala thothokiso ena ka tlhoko, ebe o araba dipotso tse tla e latela.

TEMA YA K**DINTLE – RN Phume**

1 Ntho tsa hao di a tsepama,
2 Tsohle di ba ho a matle
3 Maemo, di bonwa ke bohle,
4 Hoba di ntle di a boheha;
5 Di bonwa le ke tsa jeriko,
6 Di kgotswa le ho babatswa
7 Ke dimumu esita le dira;
8 Dira di sitwa ho kgutsa,
9 Hoba tsa hao di ntle
10 Di dutlisa mathe, di dutlisa qhenqhe.
11 Eya bo! Lesa lehloyo,
12 Lesa mohono hle!
13 O sebeditse monongwaha enwa,
14 Yena nnyeo wa sehatamarikgwana!

- 6.1.1 Ke lentswe lefe le nang le moelelo o le mong le 'selemo se setjha' thothokisong? (1)
- 6.1.2 Qolla molathothokiso oo lebitsomamarane le fumanwang ho wona thothokisong ena. (1)
- 6.1.3 Bolela lentswe le tlohetsweng molathothokisong wa 5. (1)
- 6.1.4 Sebetsa sa bothothokisi se sebedisitsweng molathothokisong wa 2 se bitswang? (1)
- 6.1.5 Bolela mofuta wa phetapheto o sebedisitsweng molathothokisong wa 10. (1)
- 6.1.6 Qolla melathothokiso E MMEDI qotsong moo sethothokisi se sebedisitseng enjambamente. (2)
- 6.1.7 Sethothokisi se sebedisitse lekgotsi ka sepheo sefe molathothokisong wa 12? (2)

- 6.1.8 Pheteletso e sebedisitsweng melathothokisong ya 5–8, e o thusa jwang ho utlwisisa seo sethohokisi se buang ka sona temanathothokisong eo? (2)
- 6.1.9 Sejura se sebedisitsweng molathothokisong wa 10, se sebedisitswe ka sepheo sefe? (2)
- 6.1.10 Bohlokwa ba kgonyetso e sebedisitsweng melathothokisong ya 1–4 ke bofe? (2)
- 6.1.11 Sekaseka sehalo se ikutlwahatsang thothokisong ena. (3)

MMOHO LE

- 6.2 Bala thothokiso ena ka tlhoko, ebe o araba dipotso tse tla e latela.

TEMA YA L**RAKGADI O KAE? – J Rathebe**

- 1 Helang Basotho nthuseng,
- 2 Mpatliseng ke saretswe,
- 3 Ke hlomohile ke dikgapha,
- 4 Rakgadi o kae?
- 5 Ntokolleng ke batle,
- 6 Hohle ditoronkong ke kgehlebane,
- 7 Metseng ke suthise,
- 8 Rakgadi o kae?
- 9 Ebe rakgadi o sa phela?
- 10 Botsang dikerekeng,
- 11 Botsang mabitleng,
- 12 Botsang baruti.
- 13 Hlakolang meokgo dikgutsana,
- 14 Re lla bohle re saretswe,
- 15 Hona ha batho ba nyamella lonyeng,
- 16 O ile rakgadi Lejweleputswa.

- 6.2.1 Bokgabo ba bothothokisi bo sebedisitsweng molathothokisong wa 4 bo bitswa eng? (1)
- 6.2.2 Ke lentswe lefe le re bopelang lebitsa temanathothokisong ya 1? (1)
- 6.2.3 Ke dibakeng dife TSE PEDI temanathothokisong ya 2 moo sethohokisi se kopang ho ya batla Rakgadi wa sona teng? (2)
- 6.2.4 Qolla lentswe temanathothokisong ya 2 le tiisang hore sethohokisi se tla shebisisa rakgadi wa sona. (1)

- 6.2.5 Qolla mantswe A MABEDI qotsong a bolelang ntho e le nngwe le dikeledi. (2)
- 6.2.6 Neeletsano e sebedisitsweng temanathothokisong ya boraro, e re thusa jwang ho utlwisisa seo ho buuwang ka sona moo? (2)
- 6.2.7 Ditaba tsa thothokiso ee di re senolela eng ka semelo sa sethothokisi? (2)
- 6.2.8 Anastrofi e sebedisitsweng molathothokisong wa 13 e sebedisitswe ka sepheo sefe? (2)
- 6.2.9 Thothokiso ee e qholotsa maikutlo afe ho wena? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 6.2.10 Tshohla kamoo sethothokisi se sebedisitseng phetapheto ya moelelo kateng temanathothokisong ya pele. (2)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA D: 35

MATSHWAO A PAMPIRI YOHLE: 70

